

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 400/2013-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. júna 2013 predbežne prerokoval sťažnosť M. B., H., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 3 NcC 7/2013-233 z 15. februára 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. B. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. mája 2013 doručená sťažnosť M. B., H. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“ uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 NcC 7/2013-233 z 15. februára 2013 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“ alebo „napadnuté uznesenie“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako odporca v konaní vedenom Okresným súdom Humenné (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 15 P 148/2012 o zvýšenie výživného na maloletú L. B. na návrh matky maloletej vzniesol námietku zaujatosti zákonného sudcu JUDr. V. D.

Sťažovateľ svoju námietku zaujatosti zákonného sudcu odôvodnil tým, že dcéra zákonného sudcu bola zamestnaná ako advokátska koncipientka u advokáta JUDr. F. S., ktorý v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 15 P 148/2012 zastupuje navrhovateľku a táto skutočnosť podľa neho zakladá dôvodnú pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu vzhľadom na jeho pomer k právnemu zástupcovi navrhovateľky.

Krajský súd napadnutým uznesením rozhodol tak, že zákonný sudca nie je vylúčený z prerokovania a rozhodovania veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 15 P 148/2012.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal, že krajský súd „... pri rozhodovaní o tom, či vec pojednávajúci sudca JUDr. V. D. je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci sp. zn. 15P/148/2012, sa vôbec nezaoberal obsahom námietky zaujatosti, ktorú podal sťažovateľ, žiadnym spôsobom nezohľadnil objektívnu skutočnosť, ktorú potvrdil aj vec pojednávajúci sudca JUDr. V. D., že jeho dcéra Mgr. V. D. bola zamestnaná ako advokátska koncipientka u advokáta JUDr. F. S. do 31. 1. 2012, pričom následne sa stala advokátkou.

S touto objektívnou skutočnosťou sa odporca v odôvodnení napadnutého uznesenia žiadnym spôsobom nevysporiadal, sťažovateľovi nevysvetlil, prečo táto objektívna skutočnosť nie je dôvodom pre vylúčenie vec pojednávajúceho sudcu JUDr. V. D...

Z napadnutého uznesenia odporcu jednoznačne vyplýva, že jediným podkladom pre rozhodnutie odporcu bolo vyjadrenie vec pojednávajúceho sudcu JUDr. V. D. k námietke zaujatosti, v ktorom vyjadril len svoje osobné (subjektívne) presvedčenie, že sa v predmetnej

veci necíti byť zaujatý, keďže k účastníkom konania, ako aj ich právnym zástupcom nie je v rodinnom, priateľskom ani kamarátskom vzťahu...“.

Sťažovateľ s poukazom na judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zdôraznil, že krajský súd opomenul vysporiadať sa s námietkou zaujatosti zákonného sudcu s prihliadnutím na tzv. teóriu zdania a uviedol: „Pracovný pomer medzi advokátom ako zamestnávateľom a advokátskym koncipientom ako zamestnancom je špecifickým pracovnoprávnym vzťahom na rozdiel od iných pracovnoprávných vzťahov, kde zamestnávateľ zamestnáva právnym predpisom neobmedzený počet zamestnancov. Advokát voči advokátskemu koncipientovi, ktorého zamestnáva, vystupuje ako školiteľ, pričom je povinný mu zabezpečiť výchovu a prax na výkon povolania advokáta. Z tohto dôvodu je vzťah advokáta k advokátskemu koncipientovi, ktorého zamestnáva, oveľa užší oproti iným pracovnoprávnym vzťahom.

Nepochybným je určitý vzťah zaviazanosti JUDr. V. D. k advokátovi JUDr. F. S. Nebyť totiž možnosti zamestnania sa dcéry JUDr. V. D. ako advokátskej koncipientky u advokáta JUDr. F. S. a vykonania koncipientskej praxe u tohto advokáta po dobu ustanovenú zákonom o advokácii, dcéra JUDr. V. D. by sa nemohla stať advokátkou a vykonávať advokátsku prax samostatne.

Táto objektívna skutočnosť preto zakladá závažnú obavu o nedostatku nestrannosti vec pojednávajúceho sudcu JUDr. V. D. v predmetnej veci. Existencia tejto objektívnej skutočnosti vzbudzuje dôvodnú pochybnosť o nestrannosti vec pojednávajúceho sudcu JUDr. V. D. v očiach sťažovateľa.

Na tomto mieste sťažovateľ opätovne zdôrazňuje závery vyššie citovanej judikatúry, podľa ktorej rozhodujúce nie je stanovisko sudcu o tom, že sa necíti byť zaujatý, ale existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach strán a verejnosti...“

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol o jeho sťažnosti týmto nálezom:

„Právo sťažovateľa... domáhať sa svojho práva na nestrannom súde zakotveného v článku 46 ods. 1 Ústavy SR, a... na prejednanie veci nestranným súdom zakotveného

v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3NcC/7/2013-233 zo dňa 15. 2. 2013, bolo porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3NcC/7/2013-233 zo dňa 15. 2. 2013 a vracia vec Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného

práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

V súlade s uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením, ktorým krajský súd nevyhovel sťažovateľovi (ako odporcovi v súdnom konaní, ktorý vzniesol námietku zaujatosti zákonného sudcu) a rozhodol, že sudca nie je vylúčený z prerokovania a rozhodovania veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 15 P 148/2012 o zvýšenie výživného na maloleté dieťa.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07, I. ÚS 275/2010).

Zo sťažnosti možno vyvodit', že sťažovateľ vidí porušenie ním označených práv v tom, že krajský súd v napadnutom uznesení vyslovil podľa sťažovateľa nesprávne a arbitrárne skutkové a právne závery, pokiaľ ide o posúdenie ním vznesenej námietky zaujatosti zákonného sudcu.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu (ako aj práva na spravodlivý proces) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01), ako aj konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je v zásade oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je daná v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve (I. ÚS 225/03, I. ÚS 334/08).

Ústavný súd z tohto hľadiska preskúmal napadnuté uznesenie, ktorým krajský súd rozhodol, že zákonný sudca nie je vylúčený z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 15 P 148/2012, avšak nezistil žiadnu skutočnosť signalizujúcu, že krajský súd postupoval svojvoľne a bez opory v zákone. Uznesenie krajského súdu je náležite odôvodnené príslušnými ustanoveniami relevantnej právnej úpravy [(§ 14 až § 16 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)], ktoré upravujú inštitút vylúčenia sudcov. Zároveň z uznesenia vyplýva, že krajský súd tiež vychádzal z vyhlásenia sudcu

o jeho vzťahu k právnomu zástupcovi navrhovateľky (u ktorého jeho dcéra vykonávala koncipientskú prax) a o tom, že sa vo veci necíti byť zaujatý. Krajský súd preto námietku zaujatosti nepovažoval za dôvodnú na vylúčenie sudcu z prerokovania a rozhodovania v predmetnej veci.

Sťažovateľ v podstatnej časti svojej argumentácie namieta, že samotná skutočnosť, že v minulosti existoval zamestnanecký vzťah dcéry zákonného sudcu u právneho zástupcu navrhovateľky v pozícii advokátskeho koncipienta (zamestnanecký vzťah má podľa sťažovateľa osobitný charakter daný charakterom advokátskeho povolania), je dôvodom na vylúčenie zákonného sudcu.

Sťažovateľ je toho názoru, že krajský súd nevzal do úvahy skutočnosti vyplývajúce z ústavného princípu garantujúceho nestrannosť sudcu z objektívneho hľadiska. Dôvodom na vylúčenie sudcu v zmysle tohto hľadiska je už samotná pochybnosť o tom, že status sudcu v určitej pozícii môže vyvolať pochybnosť niektorého z účastníkov v spore, že sudca neposkytuje garanciu nestrannosti.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi. Zásada zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Táto zásada je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolani podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné účely) výber súdov a sudcov „ad hoc“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie veci zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu.

V tejto spojitosti treba uviesť, že základné právo na spravodlivý proces je za určitých presne vymedzených podmienok definovaných ústavou alebo zákonom obmedziteľné [pri zachovaní princípu proporcionality (II. ÚS 149/09)]. K takému zákonnému obmedzeniu

tohto základného práva dochádza aj v dôsledku rozhodnutia o vylúčení sudcu z prejednávania a rozhodnutia vecí podľa § 14 ods. 1 OSP. Takéto rozhodnutie je bezpochyby výnimkou zo základného práva na spravodlivý proces a jeho obsahu, ktorý tvorí aj základné právo na nestranný súd alebo na nestranného sudcu.

Ak je rozhodnutie o vylúčení sudcu z prerokovania a rozhodovania vecí, v ktorej sa stal zákonom ustanoveným spôsobom zákonným sudcom, výnimkou, znamená to, že takáto výnimka ako každá výnimka zo základného práva alebo slobody sa musí vykladať reštriktívne, najmä tak, aby sa zachovala podstata a zmysel posudzovaného základného práva (na nestranného sudcu), ako aj podstata a zmysel základného práva na spravodlivý proces.

Podľa § 14 ods. 1 OSP, ktorý obsahuje taxatívne dôvody na obmedzenie základného práva na zákonného sudcu, sa ustanovuje: „Sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.“

K vylúčeniu sudcu z prerokovania a rozhodovania vecí môže dôjsť aj pri zohľadnení sťažovateľom akcentovanej tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne. Skutočnosti uvádzané sťažovateľom v námietke zaujatosti vznesenej proti zákonnému sudcovi a v sťažnosti podľa čl. 127 ústavy však podľa názoru ústavného súdu v danom prípade prijatie takéhoto záveru neumožňuje.

Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou rozhodovacou činnosťou naďalej zastáva názor, že kolegiálne vzťahy (v tomto prípade medzi dcérou zákonného sudcu a právnym zástupcom navrhovateľky), ak nie sú ďalšie okolnosti signalizujúce možnú nestrannosť sudcu, a to takej intenzity, aby boli dôvodom na jeho vylúčenie z prerokovania vecí z tohto

dôvodu, v zásade nie sú dôvodom na spochybnenie jeho nestrannosti (m. m. IV. ÚS 124/2010).

Podľa názoru ústavného súdu v posudzovanom prípade sa krajský súd dôsledne zaoberal a dostatočne vyhodnotil charakter a intenzitu vzťahu medzi zákonným sudcom a právnym zástupcom navrhovateľky a jeho advokátskou koncipientkou a ústavne súladným spôsobom uzavrel, či tento vzťah nemohol právne relevantným spôsobom vyvolať pochybnosti o jej nezaujatosti.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd vyhodnotil argumentáciu sťažovateľa odôvodňujúcu porušenie ním označených práv ako nedostatočnú na to, aby na jej základe bolo možné v prípade prijatia sťažnosti na ďalšie konanie zistiť a preskúmať spojitosť medzi napadnutým uznesením krajského súdu a namietaným porušením označených práv. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa na ochranu ústavnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. júna 2013